

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä esityispalveluista

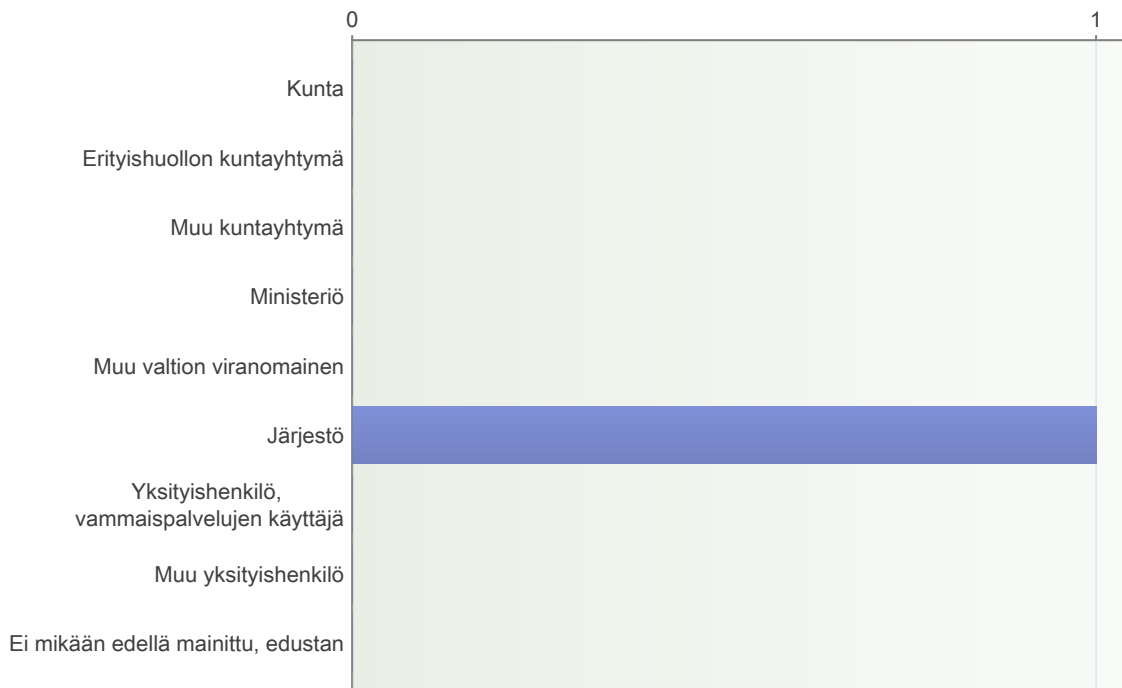
1. 1. Vastaajan taustatiedot

Vastaajien määrä: 1

Etunimi	Sukunimi	Sähköposti	Organisaatio, jota vastaus edustaa	Mahdollinen tarkennus
Juhani	Saarinen	juhani.saarinen@saarinen.law.fi	Suomen Fysioterapia- ja kuntoutusyritykset FYSI ry	

2. 2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 3. 1 §:ssä säädetään lain läpileikkaavista periaatteista. Kattaako säännös vammaispalveluille asetetut tavoitteet?

Vastaajien määrä: 1

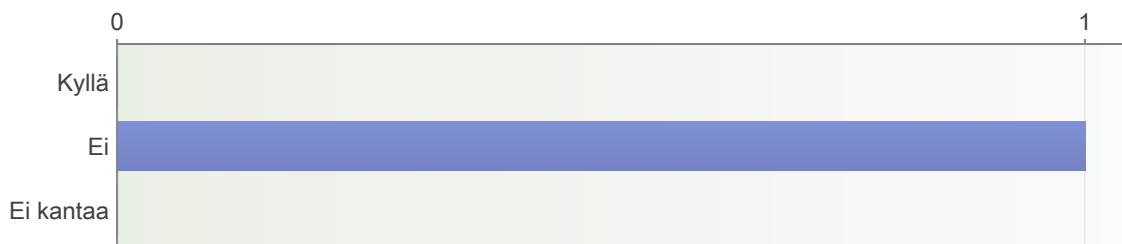
4. 4. Muita huomioita 1 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetyt tavoitteet ovat hyviä.

5. 5. Onko 2 §:n perusteella selvää, missä tilanteissa sovelletaan erityislakia?

Vastaajien määrä: 1

6. 6. 2 §:n 3 momentissa säädetään soveltamisalan rajauksesta.

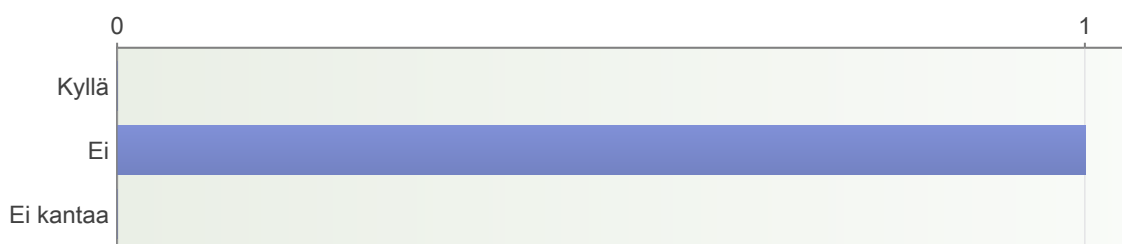
Onko rajaus selkeä?

Vastaajien määrä: 1

7. Onko rajaus tarpeellinen?

Vastaajien määrä: 1

8. 7. Muita huomioita 2 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiesitys ei ota kantaa siihen tilanteeseen, jossa vammainen kehittyvän sairauden (esimerkiksi MS-taudin myötä) menettää toimintakykyään vähitellen. Tällöin hän pääsee lain tarkoittamien erityispalveluiden piiriin vasta kun apu on toimintarajoitteen johdosta välttämätön. Lain soveltamisalan kannalta olisi tarkoituksenmukaista aloittaa henkilön tukeminen ja esimerkiksi asiakassuunnitelman laatiminen jo ennen toimintakyvyn menettämistä. Tällöin esimerkiksi (tulevan) vammaisen kotiin tehtävät muutostyöt voitaisiin tehdä jo ennen toimintakyvyn häviämistä.

Lain soveltamisalan tulee siis mahdollistaa myös ennaltaehkäisevien palveluiden käyttö, milloin se on asiakkaan kannalta tarkoituksenmukaista.

Soveltamisalarajaus vanhuuden toimintakyvyn heikkenemisen suhteen on myös ongelmallinen. Monesti ikääntyminen voi pahentaa sairauden tai vamman vuoksi alkanutta toimintarajoitetta. Vamman tai sairauden erottaminen ikääntymisen aiheuttamista oireista voi tällöin olla vaikeaa, mikä johtaa todennäköisesti asiakkaiden eriarvoiseen kohteluun, kun yhdellä avun tai tuen tarve katsotaan pääasiallisesti korkean iän aiheuttamaksi ja toisella samat tarpeet katsotaan vuorostaan sairauden tai vamman aiheuttamaksi.

9. 8. Arvioikaa momenttien tarpeellisuutta lain soveltamisen kannalta.

Palvelutarpeen arviointi sekä palvelujen suunnittelu, toteuttaminen ja toteutumisen seuranta on tehtävä yhteistyössä vammaisen henkilön ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000, jäljempänä asiakaslaki) 9 ja 10 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa vammaisen henkilön ja hänen laillisen edustajansa taikka omaisen tai muun läheisen kanssa.

Vastaajien määrä: 1

10. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä.

Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

11. Vammaisen henkilön osallistumista on tuettava hänen toimintakykynsä, ikänsä ja elämäntilanteensa edellyttämällä tavalla. Vammaisen henkilön on voitava käyttää hänelle soveltuvaa viestintä- ja kommunikointikeinoja ja häntä on tarvittaessa tuettava tiedon saannissa, oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa sekä oman tahdon toteuttamisessa.

Vastaajien määrä: 1

12. Lapsen ja nuoren mielipiteen selvittämisestä säädetään sosiaalihuoltolain 32 §:ssä. Lapselle ja nuorelle on järjestettävä riittävä apu ja tuki tiedonsaantiin, kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen.

Vastaajien määrä: 1

13. 9. Muita huomioita 4 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

14. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä.

Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

15. Vammaisen henkilön palvelutarpeen arvioinnista säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36 ja 37 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

16. Asiakassuunnitelman tekemisestä ja omatyöntekijästä säädetään sosiaalihuoltolain 39 ja 42 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

17. Palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman yhteydessä tehtävässä monialaisessa yhteistyössä ja palvelujen yhteensovittamisessa noudatetaan, mitä sosiaalihoitolain 41 §:ssä säädetään.

Vastaajien määrä: 1

18. 11. Muita huomioita 5 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelman tekeminen ovat lain tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta tärkeitä. Esitetystä laista puuttuu kuitenkin kokonaan asiakkaan kannalta tärkeä terveydenhuollon asiakassuunnitelma, joka asiakkaalle joka tapauksessa luultavasti laadittaisiin. Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnitelmien integraatio on asiakkaan kokonaisuus huomioiden tärkeää. Muussa tapauksessa myös sote-uudistuksen tavoitteet uhkaavat jäädä täyttymättä, kun maakunnan sisällä sosiaali- ja terveydenhuolto pysyvät edelleen erillään. Terveydenhuollolla ja sen tavoitteilla voi olla olennaisia vaikutuksia asiakkaan sosiaalihoollon tarpeisiin tai tämän toimintarajoitteisiin ja niiden mahdolliseen kehittymiseen.

19. 12. Arvioi seuraavia päätöksentekoon ja palvelujen toteuttamiseen liittyviä väittämiä.

Vastaajien määrä: 1

	Kyllä	Ei	Ei kantaa	Yhteensä	Keskiarvo
Päätöksentekoon liittyvä sääntely on riittävä.	0	0	1	1	3
Päätösten toimeenpanon sääntely on riittävä.	0	1	0	1	2
Palvelujen laadun määrittämisen ja arvioinnin sääntely on riittävä.	0	1	0	1	2
Lasten ja nuorten huomioon ottamisen sääntely on riittävä.	0	0	1	1	3
Yhteensä	0	2	2	4	2,5

20. 13. Muita huomioita 6 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassuunnitelman toimeenpano ja sen sitovuus on kirjattu lakiin epämääräisesti. Esitykseen kirjattu palveluiden toteuttamistapa vaikuttaa enemmän lain alkuun kirjattujen tavoitteiden jatkeelta, eivätkä varsinaisesti puutu palvelun toteutukseen. Hyvien ja riittävien käytäntöjen erillinen maakuntia sitova linjaaminen esimerkiksi ministeriön tasolta saattaakin olla tarpeen.

21. 14. Täydentääkö säännös asianmukaisesti ehdotetussa laissa säädettyjä muita erityispalveluja?

Vastaajien määrä: 1

22. 15. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista valmennusta ja tukea koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) tai muun lain säännöksiä? (Esim. sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaista sosiaalista kuntoutusta koskevaa säännöstä)?

Vastaajien määrä: 1

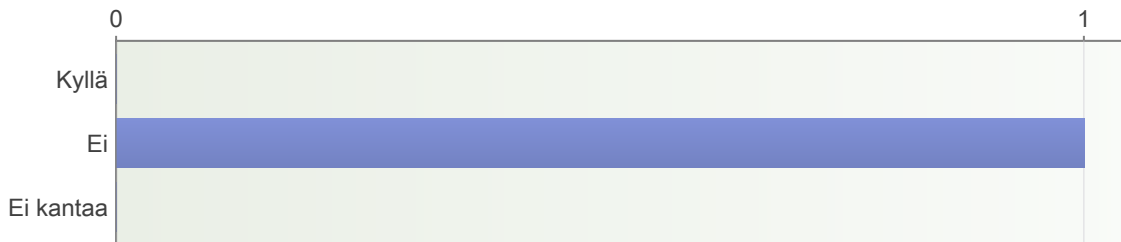
23. 16. Muita huomioita 8 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Esitykseen kirjattua valmennusta ja tukea tulee selventää. Esityksestä ei käy selvästi ilmi, kuuluuko valmennukseen ja tukeen esimerkiksi henkilön voimavaroja lisäävää ja itsenäistä toimintakykyä parantavaa terapiaa, kuten fysio- ja toimintaterapiaa. Valmennuksen ja tuen suhde terveydenhuoltolain mukaisiin palveluihin jää näin epäselväksi.

24. 17. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

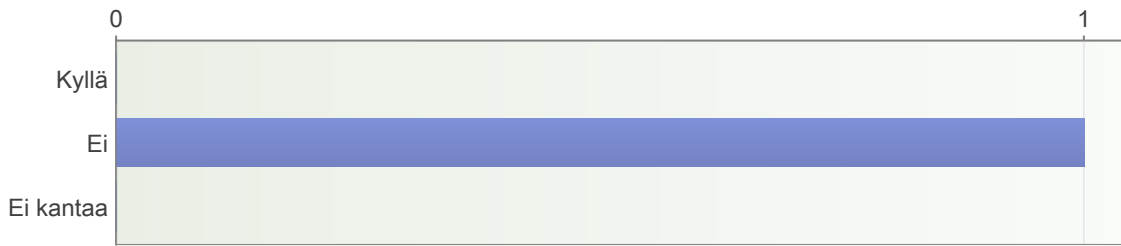
25. 18. Huomioita 9 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaista apua ei saa sitoa siihen kysymykseen, onko henkilöllä voimavaroja määritellä avun sisältöä ja toteutustapaa. Raja on liian epäselvä ja johtaa suurella todennäköisyydellä asiakkaiden eriarvoiseen kohteluun. Maakunnan tulee tukea asiakasta riittävästi avun sisällön ja toteutustavan määrittelyssä. Riittävää pitäisi olla, että asiakkaalla on kyky maakunnan tukemana tähän.

26. 19. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

27. 20. Huomioita 10 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- FYSI ry kannattaa asiakkaan laajaa valinnanvapautta. Asiakkaan valinnanvapauteen tulee kuitenkin sisällyttää myös mahdollisuus jättää palvelun järjestäminen, ainakin alkuun, kokonaisuudessaan maakunnalle. Asiakkaan omaa valinnanvapautta tukee siten mahdollisuus jättää valinta näin halutessaan tekemättä ja siten näin halutessaan siirtää valinnan tekeminen myöhemmälle ajalle, kun asiakkaalle on jo muodostunut henkilökohtaisia kokemuksia kyseisestä palvelusta. Vertailukelpoisten kokemusten olemassaolo valinnan tukena korostuu erityisesti sellaisten asiakkaiden kohdalla, jotka eivät ole käyttäneet vastaavia palveluita aiemmin välttämättä lainkaan.

Lakiin olisikin kirjattava, että mikäli asiakas kieltäytyy tälle tarjotusta asiakassetelistä, tulee maakunnan järjestää palvelu 10 §:n kohdassa 3) mainitulla palvelumallilla.

Tämän lisäksi lakiin on myös kirjattava, että asiakkaalle on aina kerrottava kaikista laissa tarkoitetuista vaihtoehtoista henkilökohtaisen avun toteuttamiseksi. Lakiin on myös kirjattava, että asiakkaalla on niin halutessaan aina oikeus valita myös työnantajamalli. Tämä edesauttaa vammaisten yhdenvertaista kohtelua myös vammaisten keskuudessa, sillä nykyisen lainsäädännön nojalla asiakkaalle ei välttämättä aina edes kerrota kaikista lain mahdollistamista henkilökohtaisen avun toteuttamistavoista. Näin on tapahtunut, mikäli kunnan edustaja on etukäteisesti vammaista asiasta erikseen kuulematta päättänyt, ettei esimerkiksi työnantajamalli sovi tälle. Vaihtoehtoista tulisikin tehdä selko riippumatta siitä mikä on kulloisenkin viranhaltijan mielipide oikeasta avustamisen toteuttamistavasta.

28. 21. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

29. 22. Huomioita 11 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Työnantajamallissa ongelmana on, että työnantajana toimiminen voi olla avustettavalle erittäin haastavaa. Työnantajana toimimiseen sisältyy myös huomattavia taloudellisia riskejä esimerkiksi silloin, milloin avustaja mahdollisesti riitauttaa avustettavan tekemän työsuhteen päättämispäätöksen. Lakiin olisikin kirjattava avustettavan oikeus päättää avustajan työsuhde (työsopimuslain estämättä) irtisanomalla aina henkilöstä johtuvista syistä, ellei työsuhteen päättäminen johdu epäasiallisista (kuten syrjivistä) syistä.

Maakunnan on myös ennen suostumuksen kirjaamista selvitettävä avustettavalle työnantajana toimimisen riskeistä, sekä avustettavan velvollisuudesta huolehtia avustajan lakisääteisistä vakuutuksista, vuosilomista, työterveyshuollosta, työaikalainsäädännöstä sekä työsuhteen päättymiseen ja päättämiseen liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista sekä näihin liittyvistä taloudellisista riskeistä.

30. 23. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

31. 24. Huomioita 12 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

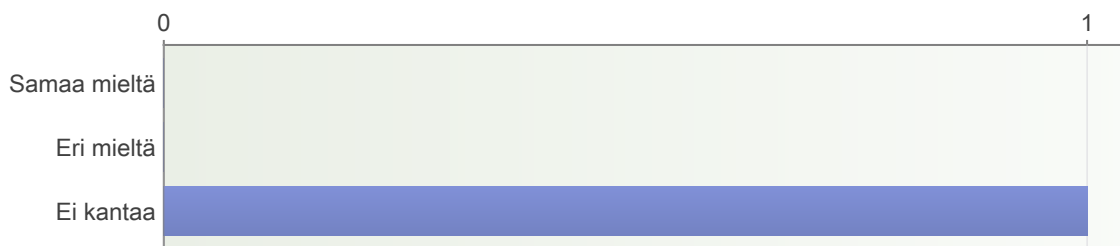
32. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä ehdotetun lain mukaisena palveluna.

Vastaajien määrä: 1

33. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä lastensuojelulain mukaisena avohuollon sijoituksena ilman huostaanottoa.

Vastaajien määrä: 1

34. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä sekä ehdotetussa laissa että lastensuojelulaissa siten, että ehdotettu laki on ensisijainen.

Vastaajien määrä: 1

35. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi tehtävä ilman huostaanottoa avohuollon sijoituksena myös pidemmäksi aikaa.

Vastaajien määrä: 1

36. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi aina tehtävä lastensuojelulain periaatteiden ja säännösten mukaisesti.

Vastaajien määrä: 1

37. 26. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin liittyen tilanteisiin, joissa lapsi asuu erossa vanhemmistaan tai huoltajistaan?

Ei vastauksia.

38. 27. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

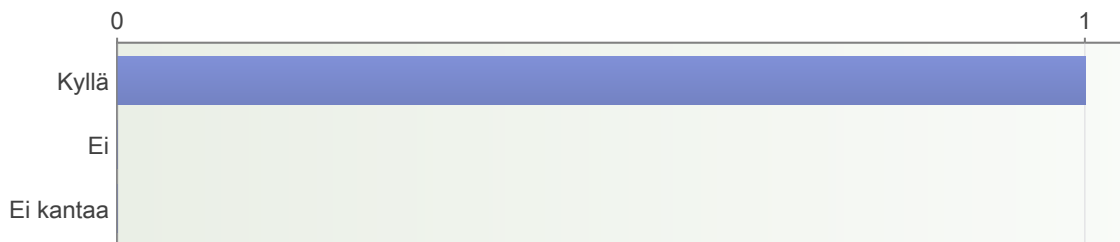
39. 28. Huomioita 14 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Ei ole tarkoituksenmukaista, että maakunnalla on esitetyn lain 26 §:n mukaisesti kolme vuotta aikaa periä asiakkaalta tälle muun lain nojalla maksettavaa korvausta, kun asiakkaan oikeus asunnon muutostöihin lakkaa kuudessa kuukaudessa. Asiakas tarvitsee yleisesti ottaen maakuntaa enemmän suojaa, jolloin esitetty takaraja tulisi olla 14 §:ssä sama kolme vuotta.

40. 29. Onko lyhytaikainen huolenpito tarpeellinen palvelu?

Vastaajien määrä: 1

41. 30. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista lyhytaikaista huolenpitoa koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) säännöksiä (esim. SHL:n 19 §:n mukaista kotipalvelua koskevaa säännöstä) tai omaishoidon tuesta annettua lakia?

Vastaajien määrä: 1

42. 31. Huomioita 15 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Sosiaalihuoltolain 19 §:ssä ei ole vastaavaa edellytystä asiakassuunnitelmaan kirjaamisesta palveluiden käytön edellytyksenä.

Ei liene tarkoituksenmukaista, esitetyn lain soveltamisalan toissijaisuus huomioiden, että pääasiallisen lain soveltamiskriteerit ovat väljempiä kuin toissijaisessa erityislaissa. Vammaisuuden perusteella järjestettävien erityispalveluiden tulisi toimia soveltamisalansa puolesta ”perälautana”. Nyt se on kuitenkin sosiaalihuoltolakia tiukempi, kun lyhytaikainen huolenpito edellyttää mainintaa asiakassuunnitelmassa.

43. 32. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

44. 33. Huomioita 16 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Ei ole tarkoituksenmukaista kieltää vammaiselta henkilöltä esitetyn lain 16 §:n mukaista päivätoiminta silloin kun tämän toimeentulo perustuu pääosin vanhuuseläkkeeseen. Jo lain soveltamisala (2 §) estää lain soveltamisen ja päivätoiminnan silloin, kun henkilön avun tai tuen tarve johtuu pääasiassa tämän korkeasta iästä.

Esitetty laki mahdollistaa ristiriitaisen tulkinnan, jonka mukaan henkilö ei olisi oikeutettu lain tarkoittamaan päivätoimintaan, koska tämän toimeentulo perustuu pääasiassa vanhuuseläkkeeseen, mutta jonka avun tai tuen tarve ei kuitenkaan johdu pääasiassa tämän korkeasta iästä.

45. 34. Turvaako säännös vammaisen henkilön liikkumisen?

Vastaajien määrä: 1

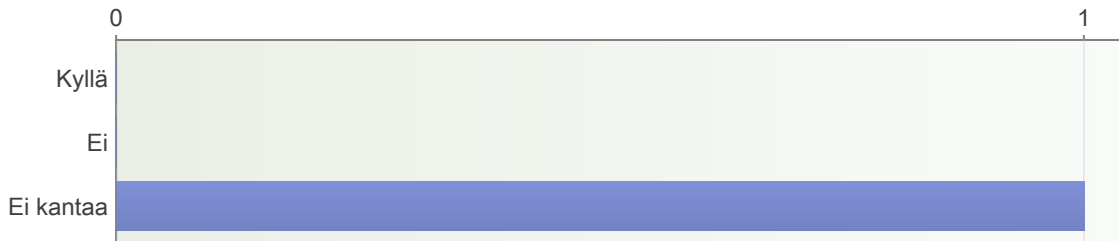

46. 35. Muita huomioita 17 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

47. 36. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

48. 37. Huomioita 18 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

49. 38. Huomioita 19 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

50. 39. Huomioita 3 luvun säännöksiin.

Ei vastauksia.

51. 40. Huomioita 4 luvun säännöksiin.

Ei vastauksia.

52. 41. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin lakiesitykseen liittyen?

Vastaajien määrä: 1

- Kyselyssä ei ole erillistä kohtaa luonnoksen 7 §:n sisältöä koskeville kommenteille, joten ne kirjataan tähän alle:

7 §

Yleisperusteluiden sivulla 2. mainitaan, että maakunnalla olisi velvollisuus järjestää henkilön osallisuutta ja yhdenvertaisuutta sekä välttämätöntä huolenpitoa turvaavat palvelut pääosin myönnettyistä määrärahoista riippumatta. Vammaisuuden perusteella järjestettävien erityispalveluiden luonnoksen 2 luvun 7 §:n 2. momentin ulkoasun perusteella ei ole kuitenkaan täysin selvää, kuuluuko maakunnan järjestää kyseisen 7 §:n 1. momentissa luetellut palvelut aina määrärahoista riippumatta.

Tämä epäselvyys laissa voidaan poistaa kirjaamalla lakiin selvästi erikseen mitkä palvelut ovat määrärahoista riippuvaisia ja mitkä määrärahoista riippumattomia. Lain tavoitteiden toteutumisen kannalta yleisperusteluissa sivulla 2. mainitut henkilön osallisuus, yhdenvertaisuus ja välttämätön huolenpito on ehdottomasti järjestettävä aina myönnettyistä määrärahoista riippumatta.

Mikäli palvelut järjestetään valinnanvapauslain säädösten mukaisesti esimerkiksi henkilökohtaista budjettia hyödyntäen, tulee henkilökohtaisen budjetin muuttua asiakkaan mahdollisesti kehittyvien palvelutarpeiden

mukaisesti. Valinnanvapauslain mukaista henkilökohtaista budjettia tai asiakasseteliä tuleekin voida tarkistaa milloin hyvänsä mikäli asiakkaan tarpeissa tapahtuu muutoksia.